

Universitätsbibliothek Wuppertal

**Q. Horatii || Flacci Sermo-||nvm, sev Satyra-||rvm, sev
Eclogarvm libri || duo: Epistolarum li-||bri totidem.**

Horatius Flaccus, Quintus

Francofurti ad Moenum, 1577

5.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-306](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-306)

A *queant* autem edendum curavi veterum librorū auctoritatem secutus, pro quo vulgati habent, *nequeunt*, minus rectè.

DOCTE CATI] iocatur Horatius, & urbanè hunc Catium deridet.

NON TAMEN INTERPR. TANTVND. IV.] id est, non tamen renūtiando, & referendo, quæ ab illo audiisti, tantum mihi profueris, quantum magister ipse loquens. notum proverbium *ἴσως φωνῆς μείζων ἀνέπαυται εἰναι.* & illud Æschini de Demosthene, *τί αὐτὸν τῶν θεῶν ἠκονταίερα.* id est, quid si bestiam audiissetis?

NON MAGNI PENDIS] id est, non magni facis. tractum ab antiquorum consuetudine, qui ante usum signatæ pecuniæ, æs & argentum pendebant.

QVIA CONTIGIT.] nam bonum, quo frui mur, ferè minoris facimus: neq; tam attendimus aut sentimus, quantum in sit in eo fructus, cum frui mur, quam cum caremus. Itaque verè illud à M. Tullio disputatum, & demonstratum est in oratione, quam habuit ad Quirites post reditum, non longè à princip. nos carendo magis, quam fruendo, quid quæque res habeat voluptatis, intelligere. sic ille. *Res familiaris sua quemq; delectat: reliqua mea fortuna recuperata plus mihi nunc voluptatis afferunt, quam tunc incolumi tota afferebant. Amicitia, consuetudines, vicinitates, clientela, ludi deniq; & dies festi quid haberent voluptatis, carendo magis intellexi, quam fruendo, &c.*

FONTES UT ADIRE REMOTOS] fontes vltimos, & capita fontium vltima, ut desinam riuulos consecrati, & ab ipsis fontibus hauriam, id est, ut ipsum auctorem, & inuentorem huius disciplinæ, horumq; præceptorum adire possim, atque ab ipso præcepta vitæ beatæ sumere. est autem totus hic sermo urbanitatis & satyricæ irrisionis plenus.

SATYRA 5.

C **H**OC quoq; Tiresia, præter narrata, petenti

Responde: quibus amissas reparare queam res

Artibus, atque modis, quid rides? iamne doloso

Non satis est Ithacam reuehi: patriosq; Penateis

Aspicere? o nulli quicquam mentite, vides, ut

Nudus, inopsq; domum redeam te vate: neque illic,

Aut apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui

Et genus, & virtus, nisi cum re, vilior al- D
ga est.

Quando pauperiè missis ambagib. horres: Accipe, qua ratione queas ditescere. tur- dus,

Siue aliud priuum dabitur tibi: deuolet illuc,

Res ubi magna nitet domino sene: dulcia poma,

Et, quoscumque feret cultus tibi fundus honores,

Ante Larem gustet venerabilior Lare diues,

Qui quamuis periurus erit, sine gente, cruentus

Sanguine fraterno, fugitiuus: ne tamè illi Tu comes exterior, si postulet, ire recuses. E

Vtne tegam spurco Damae latus? haud ita Troia

Me gessi, certans semper melioribus. ergo Pauper eris. fortem hoc animum tolerare iubebo.

Et quondam maiora tui. tu protinus, unde Diuitias, erisq; ruam, dic augur, acervos.

Dixi equidem: & dico: captes astutus ubique

Testamenta senum: neu, si vaser vnus, & alter

Insidiatorem præroso fugerit hamo: Aut spè deponas, aut artè illusus omittas. F

Magna, minorue foro si res certabitur olim:

Vinet vter locuples sine natis, improbus vltro

Qui meliorem audax vocet in ius: illius esto

Defensor, fama ciuem, causaq; priorem Sperne, domi si natus erit, fecundæue coniuux.

Quincte puta, aut Publi (gaudent prænomine molles

Auricula) tibi me virtus tua fecit amicum.

- A** *Ius anceps nōui? causas defēdere possum:*
Eripiet quiuis oculos citius mihi, quā te
Contemtum cassa nuce pauperet. hęc
mea cura est,
Ne quid tu perdas, neu sis iocus. ire do-
mmum, atque
Pelliculam curare iube. si cognitor ipse.
Persta, atque obdura: seu rubra canicu-
la findet
Infanteis statuas: seu pingui tētus omaso
Furius hibernas cana niue conspuet Al-
peis:
Nōne vides, aliquis cubito stantem pro-
pē tangens
Inquiet, ut patiens? ut amicis aptus? ut
acer?
- B** *Plures annabunt thynni: & cetaria cre-*
scant.
Sicui præterea validus malè filius in re
Præclara sublatus aletur: ne manifestum
Calibis obsequium nudet te: leniter in spē
Arrepe officiosus, ut & scribare secūdus
Heres: & si quis casus puerū egerit Orco,
In vacuū venias perrarò hęc alea fallit.
Qui testamentum tradet tibi cunque le-
gendum:
Abnuere, & tabulas à te remouere me-
mento,
Sic tamen, ut limis rapias, quid prima se-
cundo
- C** *Cera velit versu. solus, multīsne coheres,*
Veloci percurre oculo. plerumq; recoctus
Scriba ex quinque uiro coruum deludet
hiantem:
Captatorq; dabit risus Nafica Corano.
Num furis: an prudens ludis me, obscura
canendo?
O Laertiade, quicquid dicam, aut erit,
aut non.
Diuinare etenim magnus mihi donat A-
pollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula, si licet,
ede.
- Tempore, quo iuuenis Parthis horrendus D*
ab alto
Demissum genus Aneā, tellure, mariq;
Magnus erit, forti nubet procera Corano
Filia Nafica metuētis reddere soldum.
Tum gener hoc faciet: tabulas socero da-
bit: atque
Vt legat, orabit. multum Nafica negatas
Accipiet tandem: & tacitus leget. inue-
niētque
Nil sibi legatum, præter plorare, suisque.
Illud ad hęc iubeo: mulier si forte dolosa,
Libertūsve senem delirum temperet: illis
Accedas socius: laudes, lauderis ut ab-
sens.
Adiuuat hoc quoque: sed vincit longè
prius, ipsum
Expugnare caput. scribet mala carmina
vecors?
Laudato scortator erit? caue te roget: ul-
tro
Penelopam facilis potiori trade. putāsne?
Perduci poterit, tam frugi, tamque pu-
dica,
Quam nequiere proci recto depellere
cursu?
Venit enim magnum donandi parca iu-
uentus.
Nec tantum Veneris, quantum studiosa
culina.
- E**
- F** *Sic tibi Penelope frugi est: quæ si semel*
uno
De sene gustarit, tecum partita lucellū:
Vt canis, à corio nunquam absterrebitur
uncto.
Me sene, quod dicam, factum est. anus
improba Thebis
Ex testamento sic est elata: cadauer
unctum oleo largo nudis humeris tulit
heres:
Scilicet elabi si posset mortua: credo,
Quod nimum institerat viuenti. cautus
adito:

A Neu desis operæ: néve immoderatus a-
bundes.

Difficilem, & morosum offendet garru-
lus ultro

Non etiã sileas. Dauus sis comicus: atque
Stes capite obstipo, multum similis me-
tuenti.

Obsequio grassare: mone, si increbruit
aura,

Cautus uti velet carum caput. extrahe
turba

Oppositis humeris. aurem substringe lo-
quaci.

Importunus amat laudari? donec ohe, iã
Ad calum manibus sublatis, dixerit, vr
ge: &

B Crescentem tumidis infla sermonibus v-
trem.

Cum te seruitio longo, curaque leuarit:
Et certum vigilans, quartæ sit partis V-
lysses

Audieris, heres: ergo nunc Dama sodalis
Nusquam est? unde mihi tam fortem,
tamque fidelem?

Sparge subinde: & si paulum potes, illa-
crymare. est

Gaudia prodentem vultum celare. sepul-
crum

Permissum arbitrio, sine sordibus ex-
strue. funus

C Egregie factum laudet vicinia. si quis.
Forte coheredum senior male tußiet: hu-
ic tu

Dic, ex parte tua, seu fundi, siue domus
sit

Emtor. gaudentem nummo, te addicere.
sed me

Imperiosa trahit Proserpina: viue, va-
léque.

Hac satyra describit sub Vlyssis persona infidia-
tores, & captatores hereditatum: quorum ma-
gna quidem iam erat turba atate Horatij, sed lon-
gè maior postea exstitit, dominantibus Romæ
impotentissimis, sceleratissimis, flagitiosissimis,
impurissimis tyrannis. Ad hanc rem pertinent il-

la, quæ sunt epist. 1. lib. 1. *Frustris* [seu *crustis*] & *D*
pomis viduas venetur auaras, Excipiantq; senes, quos
in vinariam mittant. facit autem Tiresiam Vlyssi cõ-
sulentem apud inferos, quibus rationibus, atque ar-
tibus damna præterita sarcire, & ditescere possit,
respondentem, nullam esse rei faciendæ viam bre-
uiorem, atque expeditiorem, quàm senes diuites
vel orbos, vel quibus liberi sint parum firma va-
letudine, omni studio, atque officio prosequi, au-
cupari, captare.

HOC QVOQVE TIREZIA.] proinde qua-
si multa alia inter se locuti sint, & quasi non sit
hoc sermonis principium, à media quodammo-
do narratione orditur: quo in genere frequentes
sunt comici. Terent. And. *Quidigitur sibi vult pa-
ter? cur simulat?* & ibid. *Ita pol quidem res est, ut di-
xiti, Lesbia.* ibid. *Mitte orare, &c.* Sciendum est
autem, Horatium alludere ad ea, quæ finxit Ho-
merus de Vlyssis ad inferos descensu, quæ sunt
ὄδυσσ. κ. vbi Circe Vlyssi omnibus precibus obse-
cranti, vt sibi in patriam redeundi potestatem fa-
ciat, viamque ostendat, respondet, illi per se qui-
dem reuertilicere: sed non antè id fieri posse, quã
ad inferos descenderit, Tiresiamque vatem con-
suluerit: quem ait numquam labi, numquam er-
rare: cui soli Proserpinam etiam mortuo prudentiam,
sapientiamque dedisse: ceteros verò vim-
bras esse, atque huc & illuc vagari, ac volitare. Ho-
meri verba sunt *ἡρε, Ἀλλ' ἄλλω χερῶν ὄδον πλέ-
σαι καὶ ἰκέσθαι εἰς Αἴδαο δόμους, καὶ ἐπαμῆς Περσεφόνης, ἔν-
χῃ χερσὶ μέγας θηβασίαι Τειρεσίαο Μάϊνος ἀλάτῃ, τῷ πε φρένες
ἐμπέδοι εἶσι. Τῷ καὶ τεθνεώσι νόον πόρε Περσεφόνηα, Οἴα
πενύδαι, πὶ δὲ σκαίαι ἀίσουσαι.* cum quibus congru-
unt illa Pindarica *εἶδ. ἔκτω ἰδοῦ. Τειρεσίαο πυκναῖς βου-
λαῖς.* id est, Tiresiæ prudentibus consilijs.

AMISSAS REP. QV. RES.] iacturas præ-
teritas sarcire possim. omnium autem damnorũ,
quæ fecit Vlysses, grauissimum fuit illud, quod ei
accidit ob solis boues ab eius focijs violatos, ac
mactatos. Nam propter huius facinoris culpam,
focios omneis suos amisit, ipse vix nudus ligno v-
no nauis nixus ad Calypsonem peruénit: quæ
narrantur *ὄδυσσ. μ.* & nos attigimus annot. ad e-
pist. 5. lib. 1.

DOLOS.] noti quidem sunt Vlyssis doli vel
pueris, & diximus sup. quiddam hac de re ad Od.
6. lib. 1. sed non me pigebit tamen locos duos ex
Homero proponere lectori, quibus ingenium V-
lyssis tale fuisse declaratur. Nestor *ὀδ. γ.* ipse V-
lyssis filio Telemacho Vlysses fallaciarum, atq;
astutiarum omnium varietate, & multitudine
Græcis omnibus antecelluisse dicit, his verbis,
*Ἐνδ' ἔπες ποτε μὴ πνὸς ἰσθὴν ἄντιω ἠ' θελ', ἐπὶ μάλα
πολλὸν ἐνίκῃ δῖος ὄδυσσεύς Παιπίοισι δόλοισι, πατὴρ τῶς. .i.*
Vbi nemo vniquã consilio & sollertia cum eo se
comparare vellet, quoniam multo superior erat
Vlysses pater tuus varijs dolis. & Pallas *ὄδυσσ. ν.*
posita pastoris, cuius similitudinem & ornatum
sibi sumserat, persona, astutissimum, & callidissi-
mum omnium futurum esse ait, qui villo astutia-
rum genere Vlysses superare queat, etiam si De-
us ei obuiam fiat. *Κερδελῆος κ' εἶη, καὶ ὀπίκτορας, ὅς σε
παρέλθοι Ἐν πάντεσι δόλοισι, καὶ εἰ θεὸς ἀΐπασσει. Σχέτλιε,
πεικίλε-*

A ποικιλόμητα, δόλων ατ' ἔκ' ἀρ' ἑμμελλες Οὐδ' οἱ σὴ περ' εἰὼν γαίη λήξεν ἀπατάων, Μύθων τε κλοπίων, οἵπ' πεδ' ὄθεν φίλοι εἰσίν. id est, Astutus sit ille, & valde fallax, qui te omnibus dolis pretereat, etiamsi deus tecum certet. in felix, seu miserabilis, variorum consiliorum artifex, dolis inexplebilis: ergo ita futurum fuit, vt ne in tua quidem patria fallaciarum, sermonumque dolosorum, qui tibi natura soli cari sunt, modum constitueres?

IAMNE DOL. NON SATIS EST ITH. REV.] Iamne doloso Vlyssi (inquit Tiresias) non satis est, in patriam nauibus reuerti, patriamque aspiceret? Verum tamen Ithacam vt videret, patriam suam, vir ille sapientissimus immortalitatem scribitur repudiasse, ait M. Tull. libro 2. de legib. & Homer. ὄδυσσ. α. αὐτὰρ ὄδυσσος ἱέμενος καὶ κἀπὸν δῶπ' ἄρ' ὀσκοντα νοῖσσι Ηε γαίης, θανέειν ἰμείρεται. id est, At Vlysses cupiens etiam fumum patriæ suæ exsistentem aspiceret, mori exoptat.

O NVLLI QVICQV. MENT.] sic Sophocl. in OEdip. tyranno de Tiresia, Τὸν θεῖον ἦδη μάμπιν ὦδ' ἄγασιν, ὃ Τάλιθες ἐμπέφυκεν ἀνθρώπων μόνω, id est, huciam diuinum vatem adducunt, cui homini soli verum est insitum.

B APOTHECA] ἀποθήκη locus, vbi quippiam cōditur, vt vinum, arma, fruges. apotheca vinaria, frequentes voces apud Plinium, & Columellam. M. Tull. Philipp. 2. apotheca tota nequissimis hominibus condonabantur.

AVT PECVS] primo libro ὄδυσσ. queritur Pallas, procos Penelopæ, oueis, & boues Vlyssis mactare. οἵ τε οἱ αἰεὶ Μῆλ' ἀδινὰ σφάζουσι, καὶ εἰλιπόδας, ἑλικας βῆες. & eodem libro Telemachus, οἱ δὲ φθινύθουσι ἔδοντες Οἴκον ἐμὸν: πᾶσα δ' ἡμεῖς διαρραίσουσι καὶ αὐτὸν. i. hi autem domum meam comedentes absumunt: forsasse verò etiam meipsum interficient. in quibusdam libris scriptum esse penus, quidam, qui habetur doctus, mihi dicebat Romæ, & ita legendū vero vultu contendebat.

ALGA] sup. Od. 17. lib. 5. Ἐσθαλίττω ἰνὸς ἀνὴρ Demissa tēpestas ab Euro Sternet. Virg. Melibœo, Horridior rusco, proiecta vilior alga.

C QVANDO PAUPER M.] Quoniam igitur (inquit Tiresias) omissa longa verborum circuitione, paupertatem pertimescis, ac reformidas: audi, & cognosce ex me, qua ratione possis rem facere, & locupletari.

SIVE ALIVD PRIV.] priuatum, proprium: vt epist. 1. lib. 1. quem ducit priua triremis. Siue, hoc loco non geminatur, vt nec Od. 6. lib. 1. Canisamus vacui, sine quòd vrimur Non prater solitum leues. siue turdus (inquit) siue quid aliud propriū tibi suppetet, mittatur illico ad diuitem senem. Priuum est proprium vniuscuiusque: vnde & res, priuata, inquit Nonius. aliàs priuum idem valet quod singulare, seu singulum, vt loquebantur veteres.

DEVOLET] deferatur illuc, idque quàm primū, & celerrimè, verbo accommodatissimo ad nomen, turdus, quod antecedit, vsus est.

NITET] nitor domus significat copiam, & diuitias: vt nitor corporis, victum mundum, lautū, & elegantem. sic Lucret. lib. 1. & item alibi, fru-

ges nitidas appellat, significans, pingueis, opimas, & vberes.

DVLCIA POMA] Virgil. Tityro, sunt nobis mitia poma.

HONORES] optimos quosq; fructus, atque aded primos, quibus significes, te optimè de eo existimare, benèque ei cupere.

VENERABILIOR LARE] quem prius & potius venerari debes, quàm Larem, si quidem quàm primū ditescere velis. Lares & Penates, dij, qui à quoque domi colebantur: quibus è cena libare, & fructuum primitias consecrare solebant. vide annot. ad epist. 7. lib. 1.

SINE GENTE] vt pote libertus, aut libertinus. gentiles sunt, qui inter se eodem nomine sunt, qui ab ingenuis oriundi sunt, quorum maiores nulli seruitutem seruiuerunt, vt definit Scæuula. Inter gentem autè, & familiam, tatumdem interest, quantum inter genus & stirpem. Nam quemadmodum latius patet gens, quàm familia: ita & genus plus continet, quàm stirps. denique familiæ multæ possunt esse vnius gentis, vt in gente Valeria erant Maximi, Messallæ, Leuini; Flacii: in Cornelia Scipiones, Cinnæ, Lentuli, Sullæ.

E Itaque si de hereditate aliqua controuersia sit, propiores, ac priores sunt agnati, quoniam eiusdem familiæ sunt, quàm gentiles, qui duntaxat eiusdem sunt gentis. qua de re quod inter Marcellos, & Claudios patricios, litigatum esse scriptum reliquit M. Tull. lib. 1. de oratore ad Qu. Frat. cum Marcelli ab liberti filio, stirpe: Claudij patricij, eiusdem hominis hereditatem gente ad se redijisse dicerent. non dubito, quin ea hereditas à centumuiris fuerit Marcellis adiudicata. ius enim stirpis, & familiæ, iure generis, & gentilitatis potius, atque interius est. gentem igitur eorū fuisse, qui eiusdem nominis essent, quorumque maiores seruitutem non seruiuerant: familiam autem eorum, qui eiusdem nominis essent, & cognominis, inter omnes cōuenit. Itaque sine gente erant liberti, libertini, libertinorum filij, tametsi hi, quos vltimo loco posui, essent ingenui.

F CRVENT. SANG. FRAT.] fraticida. Virg. lib. 1. Æneid. primo qua prodita somno Tydides multa vastabat cade cruentus. Cruentus autem & hic, & apud Virgil. idem valet, quod, contaminatus & inquinatus. sanguis enim inquinat. Itaque qui occiderunt aliquem, impuri sunt. Ex eo cruentum pro impuro vsurpatur, vt à Lucretio lib. 6. de nat. rer. An calum nobis vltro natura cruentum, & o. vbi vulgò corruptum legebatur.

FUGITIVVS] id est, seruus. nam seruum, fugitiuum appellabant per contumeliam, ab affectu. Terent. Eunuch. fugitiue prodit, male conciliate. Interdum etiam liberum ab effectu, atque euentu, vt idem Heautont. quamobrem me rogas? homini fugitino dabo? nam ibi de Clinia loquitur. Omnino fugitini propriè serui appellantur. ex quo in edicto ad litem curalium titulus est seruorum fugitiuorum, Si quis fugitiuus, erro ve sit, noxæ ve solutus non sit.

EXTERIOR] inferior: vt cum eo ambules, & iter facias minus honorato loco: vt incedas ab

A eius sinistro latere: vt ei claudas, & tegas læuum latus. quod declarat proximus versus. translatio autem ducta est à circulis, quorum ij, qui sunt exteriores, sunt posteriores: interiores autem, priores. Sic igitur qui in ingressu dextram partem obtinent, interiorem circum, & iccirco minorem faciunt: qui læuam, exteriorem, & maiorem.

V T N E T E G A M] sic habent cod. 2. Vatic. & Iannoct. Faern. Tornes. Russard. cuius lectionis elegantiam quidam non intelligentes supposuerant, *V sine tegam.* Nam sic loquuntur boni scriptores: in his Liuius lib. 4. *Illine vt impune primò discordias ferentes concitenti finitima bella? deinde, &c.* Horat. Od. 16. epod. responf. Canid. *Inultus vt tu riseris Cotytia Vulgata, sacrum liberi Cupidinis? & fortasse M. Tullius lib. 4. accusation. ita locutus est non longè à princip. mutata scilicet interpunctione, Quid si magnitudine pecunia persuasum est? verisimile nõ est. Vt ille homo tam locuples, tam honestus religioni sua, monumentisq; maiorum pecuniam anteponeret? nõ hæc legi coniunctè, veri simile non est, vt ille homo tam locupl. &c.* non placet. quamquam non sum oblitus, me nuper, cum M. Tullij opera omnia edidi, paullo aliter hunc locum legendum esse putauisse.

B **D A M A E]** seruili genere nato. sup. fat. 6. lib. 1. *Tunc Syri, Dama, Dionysii filius, audes Deijcere è Saxo ciueis?*

C E R T A N S S E M P. M E L I O R I B.] vt cum Aiace. participium *certans* cum dandi casu coniunxit, vt solet similia.

F O R T E M H O C A N I M V M T O L E R. I V B.] mihi, meoque animo imperabo, vt præter meam consuetudinem, meamque dignitatem, Dammam, & infimum quemque hominem colam rei faciendæ, & ditescendi causa. Alludit autem ad illud Homericum, quod dicit Vlysses ἰδύσσ. v. Τέτρασι μοι κρείττην, καὶ κείνῳ πρὸν ἄλλο πρὸ ἕταρος. id est, dura & perfer mihi anime: & etiam grauius aliud aliquando pertulisti.

R V A M] eruam, effodiam, comparem: vel dic *ruam acervos*, id est, corruam, colligam, construa. tale illud est fat. 1. lib. 1. *diues, Vt metiretur nūmos.* eodem pertinet illud ex ead. fat. *At ni id sit, quid habet pulchri constructus acervus?* tralatio est.

C **I N S I D I A T O R E M]** te captatorem hereditatis: insidiatorem bonorum.

P R A E R O S O F V G. H A M O] translatum à piscibus, qui plerumque hamo vnà cum esca vorato, vel certè esca circumrosa, effugiunt manus piscatoris. huc pertinet distichum illud Martialis de captatore lib. 6. *Munera magna quidem misit, sed misit in hamo, Et piscatorem piscis amare potest?*

A V T S P E M D E P.] profert hunc locum Priscian. lib. 1. *spem deponas* autem, id est, desperes, spem abijcias.

A V T A R T E M] πῶλον, captandi scilicet.

I L L V S V S] ab eo, quem captabas. Ars omnis, incerta est, & in coniectura posita. Quare nõ debet artifex, si quando præceptis artis minus respondeat euentus, artem desinere: sed aliam viã experiri, & tamen præcepta, quibus ars ea, quã tractat, constat, accuratissimè seruare.

M A G N A, M I N O R V E, & c.] id est, siue de magna, siue de parua re olim disceptabitur, litigabitur, iudicio contendetur: eius, qui sit audax, improbus, & sceleratus, causam, & patrociniũ suscipito, si modò sit locuples, & sine liberis: alterum autem, qui sit vir bonus, deferito, si liberos habebit. verbum *certabitur* hoc loco personale est (vt appellant) *καθ' ἑαυτὸν.* sic Liu. lib. 35. *Tribuni plebis multam M. Postumio dixerunt. cuius certanda cū dies aduenisset, &c.*

O L I M] posthac: vt epist. ad Iul. Florum lib. 1. *Ne, si forte suas repetitum venerit olim Grex auium plumas, &c. & Od. 10. lib. 2. non, si male nunc, & olim Sic erit. & epist. ad Fulc. Aristiũ. vt calcem olim Si pede maior erit, subuertet: si minor, vret.* Virgil. *Æn. 1. Hunc tu olim calo spolijs orientis onustum Accipies securus. & 4. gentiq; mea data moenia cernam, Cognatas vrbeis olim, populòsq; propinquos.*

V L T R O] qui non laceratus, non læsus, nulla iniuria, nullòque damno affectus, virum se multo meliorem in ius vocet: quod est improbi hominis.

F A M A C I V E M, C. Q; P R.] ciuem, cuius sit & fama melior, & causa verior.

Q V I N C T E, P V T A, E T P V B L I] instituit, & docet captatorem Tiresias, qua se oratione ad aureis, & amicitiam diuitis sit insinuaturus. Nemini autem inauditum est, Romanos illos veteres ingenuos, tribus appellationibus esse nominatos, habuisseque prænomen, id est, nomen commune: nomen, quod erat gentis: cognomè, quod erat familiae nomen. Prænomina erant exempli causa Caius, Cn. Dec. Hostus, L. M. id est, Manius, M. Num. Post. Proc. P. Q. Ser. Sextus, Sp. Tib. Titus, &c. quamquam nonnulla ex his longo post tempore pro cognominibus cæpta sunt usurpari. sed de his Carol. Sigonius, & Onofr. Panuinus, viri doctissimi, sunt consulendi.

G A V D E N T P R A E N O M I N E M. A V R.] prænomina enim maximè erant ingenuorũ propria. Quin serui prænominibus carebant. Vnde longè honorificentius erat prænominibus salutare, quàm nominibus, aut cognominibus. contra familiaris, & communis cognominibus salutare, vt faluae Casca, faluae Pulcher, Cicero, Cæsar.

T I B I M E V I R T V S T V A F. A.] virtus tua, non pecunia tua.

M O L L E S] quæ delectantur assentatione: libertate orationis offenduntur.

I V S A N C E P S] M. Tull. *ius varium* in oratione pro Cæcina: pro Murena *ius controuersum* nominat: id est, ius ambiguum, & quod in vtramq; partem trahi potest.

E R I P. Q V I V I S O C V L. C I T.] prouerbialiter dixit. nam etiam ita loquimur, tu mihi cariores his oculis. Catull. ad Quinct. *Eripere ei noli, multo quod carius illi Est oculis, seu quid carius est oculis.* idem ad C. Licin. Caluum, *Ni te plus oculis meis amarem Iucundissime Calue, munere isto Odifsem te odio Vatiniiano.* iccirco Phædromus ille apud Plaut. in Curculione, amicae suæ ostium *oculissimum* appellat, id est, carissimum.

C A S S A N V C E] inani. cassum idè valet, quod inane,

A inane, & vacuum: ex quo, *lumine cassi* appellatur mortui. Virg. *Æneid.* 2. *nunc cassum lumine lu- gent.* Lucret. lib. 4. *Nam nihil esse potest aliud, nisi lumine cassus.* *Aër id, quod nos umbram perhibere suemus.* idem lib. 5. *Nec potis est cerni, quia cassum lumine fertur.* ibid. *corpus, quod cassum lumine sem- per.* Idem lib. 3. *Sollicitamque geris cassi formidine mentem.* Iterum lib. 4. *Illam tibi est igitur verborum copia cassi.* Pacuvius de testudine, *Terrigenam, her- bigradam, domiportam, sanguine cassam.* M. Tulli⁹ lib. 5. *Tuscul. ut omne, quod honestum nos, & lauda- bile esse dicimus, id illi cassum quiddam, & inanis vo- cis sono decoratum esse dicant.* Plautus *Aulul. virgi- nem habeo gradem, dote cassam, atque inlocabile.* Idem *Pseud. Te amatorem inuentum esse inanem, quasi cassam nucem.* Idem in *Rud. Cassam glandem.*

PAUPERET pauperem, seu pauperiorem reddat. utitur hoc verbo & Plautus *Mil. glorioso. merx, Que improba est, pro mercis vitio, dominum pretio pauperat.* Idem in *Pseud. nam boni viri Me pauperant, improbi alunt: augent rem meam mali.*

NEV SIS IOCVS id est, néve sis cuiquam ludibrio: néve te quisquam habeat pro delecta- mento. sic loquitur Catull. in quandam, *Iocū me putat esse meecha turpis.*

IRE DOMVM, ATQVE, &c. superiora illa intelligenda sunt esse dicta à Tiresia, quasi orationem captatori præscribente, qua hic sibi diuitis benevolentiam conciliet: & captatoris orationem imitante: Nuncautem loquitur Tiresias ex sua persona.

PELLICVLAM CVRARE cibo & potione se explere: inuitare se liberaliter, & lautè: molli- ter & delicatè viuere: sibi benefacere. infra epist. 2. lib. 1. *In cute curanda plus aequo operata inuentus.* & epist. ad Alb. Tibull. *Me pinguem & nitidum bene curata cute vises.*

FI COGNITOR IPSE Cognitor est is, qui iura alterius habet cognita, eaque alios docet, quos scire illius interest. hoc autem differt cog- nitor à procuratore, quod hic est absentis, ille præ- sentis. M. Tul. pro *Qu. Rosc. Com. in hac rem me cognitorem dedisti.* Idem pro *Cæcin. de Æbutio. cognitorem viduarū, defensoris nimirum litigios.* legē- dum autem est non *sis*, vt habent libri vulgati, sed *fi*, vt manuscr. quod cum indicasset mihi I. O. Daniel Aurelianus in vno codice, ita reperi postea in sex alijs: itaque memini scriptum esse in ijs fere omnibus, quibus Roma vsus sum. Utitur eodem imperatino & Plautus *Curculione, Sequere hac Palinure me ad foreis, si mi obsequens.* ibidem paulo post. *Potate, site mihi volentes propitia.* idem *Perfa: Age, si benignus, subueni.* & Cn. *Mattius* apud Nonium lib. 16. *Iliad. Nunc socij, nunc site viri.*

SEV RVBRA CANICVLA, &c. siue æstas erit, & anni tempus ardore solis immoderato æ- stuosum, siue bruma, & cælum perfrigidum. ru- bram Caniculam nominat, quia calida, & ignita rubent. post Caniculæ autem ortum acerrimi so- lent esse totius anni temporis calores. supra *Ode* 13. lib. 1. *Te flagrantis atrox hora Canicula Nescit tã gere.* & *Od.* 17. eiusd. lib. *Hic in reducta valle Cani- cula Vitalis æstus.*

SEV PINGVI TENTVS OMASO Furiū D Bibaculum poëtam vrbane, satyricè que infecta- tur, & irridet: & ex eo, quod vilibus obsonijs sese expleret, ac saginaret, contemptum significat: qui, cum brumæ tempus describeret, hoc versu fue- rat vsus, *Iupiter hibernas cana niue conspuit Alps.* Huius tamè Furij versus aliquot profert Macro- b. lib. 6. *Saturn. cap. 1. non malos: quippe quos Virg. mutuatus sit: vt 6. annal. Quod genus hoc hominum Saturno sancte create? & 1. Interea Ocea- ni linguens Aurora cubile. & 10. Rumoresq, serunt varios, & multa requirunt.* ibid. *Confirmat dictis simul, atque exsuscitat acreis Ad bellandum ani- mos, reficitq, ad prælia menteis.* Profert & hos A. Gellius lib. 18. cap. 10. *Sanguine diluitur tellus, ca- ua terra lutescit. Omnia nocte scūt tenebris caliginis atræ. Increpant animi, virefcit vulnere virtus. Sicut fulca lenis, volitat super æquora classis. Spiritus Eu- rorum virideis cum purpurat undas. Quo magis in patrijs possint opulescere cæpis.* Iam omalum bubu- lum commemorat Plinius lib. 8. cap. 46. *damna- tus est à populo Rom. die dicta, qui concubino proca- cire ore omasum edisse se negante, occiderit bonem, a- Etusq, in exsulum, tamquam colono suo interemto.* No- nius, *Præcisum & omasum partes carnis & visce- rum.* significat Horatius, hunc Furium hominem fuisse obesum, & pingnem.

NÓNNE VIDES, ALIQVIS dicet aliquis de te, vel diuitem illum, vel alium sibi prox- imum cubito tangens, non vides, *ut patiens*, id est, quo modo, vel quàm sit patiens, & laborio- sus Vlysses? quàm officiosus, & vtilis, & oppor- tunus amicis? quo modo, seu quàm acer, id est, quàm acriter in eo, quod suscepit, perseverans? vel quàm fortis, ac diligens? *Nónne vides* autem principium versus, à Lucretio térque, quaterque iteratum.

PLVRES ANNAB. THYNNI allegoria est. per thynnos, senes diuites sine liberis significat. captatorem autè cū piscatore comparat. Thynnū Athenæus lib. 7. scribit appellatum esse ἀπό τοῦ θύ- ειεν τε, καὶ ὀρμαίν, id est, impetum facere, irruere. hūc piscem enim admodum concitatum & celere F esse, propterea, quod certo anni tempore stimu- lum, seu æstrum quoddam habeat in capite, à quo concitetur, atque impellatur: quod item scribit Aristoteles lib. 8. cap. 19. his verbis, οἱ δὲ θύννοι, καὶ οἱ ξιφίαι οἰστροῖσι παρὲς Κωνὸς ὀπιπλάω. ἔχουσι γὰρ ἀμφότεροι πνικαῦτα παρὰ τὰ πτερύγια, οἷον σκωλήκιον, τὸ κα- λόμενον οἰστρον ὁμοίον μὲν σκορπίῳ, μέγεθος δὲ ἴσον ἀράχην. πῦρ το δὲ ποιεῖ αὐτοὺς ἐξάλλεσθαι, καὶ ἐλαπὼν τὸ δελφίνος: καὶ πῖς πλοῖσις πολλὰκις ἐμπήσσει. id est, Thynni & gladij concitantur æstro quodam, seu asilo, circiter or- tum Caniculæ. habent enim tum vtrique ad a- las, seu pinnas tanquam vermiculum, qui æstrū, seu asilum appellatur, scorpio simile, magnitudi- ne aut araneo æquale. Hoc autem ita eos vrit, & cruciat, vt exsiliant, & subsiliant non minus quā delphinus. Tum sæpe in nauigia irruunt. Iidem auctores tradunt, thynnis oculi dextri aciem a- criorem esse, quàm laui.

CETARIA vel vasa, in quib⁹ grandiores pi- sces sale conditi seruātur: vel stagna, in quib⁹ viui aluntur. O o iij VALI-

A VALIDE MALÈ] parum firmus, infirma valetudine, & ita non vitalis.

SVBLATVS ALETVR] tolli dicuntur pueri, qui, cum in lucem editi sunt, studiosè, & magna cura dantur alendi, vt adolescant, & ad ætatis florem, ac pubertatem perueniant. natum ex eo, quòd patres si filios sibi natos alere vellent, eos humi iacentes, tollere, & complecti solebant: sin nollent, exponi iubebant: exponi autem, id est, domo exportatos in loco publico, vt in via publica, aut in littore maris, aut in ripa fluminis, aut in silua aliqua ponere, & fortunæ committere, ac permittere, nam parentibus licebat liberos nuper natos vel exponere, ac necare, vel tollere, id est, alendo, ad pubertatem, & adultam ætatem perducere. Terent. in And. nam, quod peperisset, iussit tolli. & Heaut. meministi me esse gravidam, & mihi te magnopere interminatam, si puellam parerem, nolle tolli? Chr. scio quid feceris. sustulisti. ibid. sed hic erat annus Corinthia haud impura. ei dedi exponendam. ibidem, Nam iam primum, si imperiū meum exsequi voluisses, intererit am oportuit. Idem Adolph. Tu illos duos pro re olim tollebas tua, Quod satis putabas tua bona ambobus fore. Virgil. lib. 9.

B ÆNEID. Non ita me genitor bellis assuetus Opheltes Argolicum terrorem inter, Troicq; labores Sublatū erudit. Et poeta quidam vetus apud M. Tull. Ciceronem lib. 3. Tusc. quæst. nisi fortè Cicero ipse vertit ex Eurip. Ego cum genui, tum moriturū sciui, & ei rei sustuli. Notum illud eiusdem Ciceronis dictum ambiguum in Octavianum. ornandū, & tollendum adolescentem quod ipsum Octavianū Cæsarem esse quæstum scribit D. Brutus ad Cicer. epist. lib. 9. & refert Paternulus libro poster. & Suetonius in Augusto.

IN RE PRÆCL.] in re familiari lauta, & ampla.

NE MANIFEST. CÆLIB. OBSEQV. NVD.] id est, ne cultus senis cælibis tam apertus, ac manifestus declaret, te esse captatorem hereditatis. nudette, id est, prodatte: consilium tuum aperiat, ac patefaciat: tuam artem & fallaciam, quam tegi expedit, retegat.

C LEN. IN SPEM ARR.] sensim ad spem hereditatis accede: officijs tuis paullatim assequere, vt iam sperare audeas, fore, vt secundus heres scribaris. sic dixit Horat. arreperere in spem, vt M. Tull. in Frumentar. arreperere ad amicitiam. quibus rebus non sensim, atque moderatè ad istius amicitiam arrepererat, sed breui tempore totum hominem possederat.

SECUNDVS HERES] secundi heredes dicebantur à veteribus iuriconsultis, qui substituebantur primis heredibus, ita fortasse dicti, quia in secunda cera scribebantur, id est, secunda parte ceræ, seu in secundis tabulis: vel in secundo gradu.

EGERIT ORCO] ad Orcum egerit, id est, ad inferos: de medio sustulerit: è numero viuorum expulerit.

IN VACVVM VENIAS] in vacuum, mortuo filio primo herede, locum subeas.

PERR. HÆC AL. FALL.] id est, perrarò

hic euentus frustratur. tractum à cubis, in quib⁹ D fortuna quidem dominatur, sed tamen non nihil ars adiuuat, & digitorum mobilitas, & cetera, quæ tenent callidi aleatores.

QVI TEST. TR. T. CVMQVE] quicumque testamentum tibi tradet, &c. tmelis.

ABNVERE, ET TABVLAS] id est, memento id recusare, & tabulas abs te reijcere, ita tamè, vt raptim, & limis, hoc est, obliquis oculis inspicias, quid prima cera, id est, prima tabula testamenti, in qua scribuntur primi heredes, contineat, vt scias, vtrum solus sis heres institutus, an tibi dati sint coheredes. Sciendum est autem, in prima cera scribi solitos primos heredes, in secunda secundos, & ita deinceps.

QVID PRIMA SECUNDO] in primo versu, testatoris nomen: in secundo, heredis, aut heredum scribebatur. neque verò ijs assentior, qui secundo versu interpretatur secundo gradu. nam, qui secundo gradu erant instituti, secundi heredes dicebantur, quos etiam substitutos appellat. præterea hic vnus est gradus dumtaxat, non plures. Iam verò in tabulis ceratis scribere consueuissè antiquos, constat. itaque sic loquebatur, prima cera, media cera, vltima cera. quo genere lo-

E quendi significabant primam, mediam, vltimam partem, seu tabulam testamenti. Sueton. in C. Iulio, sed nouissimo testamento treis instituit heredes sororum nepotes, C. Octavianum ex dodrante, & L. Pinnarium, & Q. Pedium ex quadrante: reliquos in ima cera. Idemque de alijs tabulis sentiendum. M. Tull. libro Accus. 1. deinde in codicis extrema cera nomen infimum in flagitiosa litura fecit. Plaut. Curcul. Dum scribo, expleui totas ceras quattuor. Idè Alinar. Aut, quòd illa dicat peregrinè allatā epistolam: Ne epistola quidem vlla sit in adibus: Nec cerata adeò tabula. Et paucis versibus post, Ne vlla sit cera, vbi facere possit literas. Idem Bachid. cedo in ceram, ac limum actutum. age oblige, oblige citò. Idem ibidem, Cera quidem haud parca, neque stilo: sed quicquid est, perlegere est certum.

VELOCI PERC. OC.] celeriter perlegito tacitus.

F PIER. RECOCT. SCRIBA] Coranum significat, qui ex scriba quinqueuiratum adept⁹, mox ex quinqueuiro, scriba iterum factus erat. Ita dicuntur autem quinqueuiri, vt duumuiro, triumuiro, decemuiro, & similes. Recoctum igitur scribam appellat, vel quòd ex quinqueuiro relictus erat scriba, quod munus ante quinqueuiratum gesserat: vel quia hic Coranus, quamuis aliquantum esset ætate prouectus, ita firmus erat tamen, & validus, vt recoctus esse videretur: vel quia erat callidus, atque astutus, multis in negotijs exercitatus, tritus, ac versatus: vel per recoctum, simpliciter ætate grandem significat. quod videtur Seruius velle, qui hunc locum profert ad illum Virgilij locum lib. 11. Æneid. solidum nodis, & robore cocto. Nota autem est omnibus de Æsone à Medea recocto fabula: itèmq; de Pelia, quæ sic explicabat Diogenes Cynicus, vt diceret, Medeam non fuisse veneficam, sed eruditam & sapientem feminam. illam enim sumere solitam homi-

A homines molles, & desidia, luxuria, voluptate fractos: eosque labore & exercitatione fatigare, atque ita validos & robustos efficere. unde hanc opinionem, famamque de ea fluxisse, illam hominum carnibus coctis, eos iuvenes reddere confueuisse. Plau. in Pseud. *Quia sorbitione faciam ego te hodie mea, Item ut Medea Peliam concoxit senem: Quem medicamento, & suis venenis dicitur Fecisse ex senes adolescentulum.* M. Tull. in Catone maiore, *quod quidem me proficiscentē haud sanē quis facile retraxerit, nēne tamquam Peliam, recoxerit.* Varro Marcip. *Peliam Medea permisse, ut se vinum degluberet, dummodo puellum redderet.* Ita Catullus Sufecium quendam, senem recoctum dicit, quasi iterum iuuenem factum. Quod si per recoctum, vafrum, & callidum intelligemus, erit translatio. sententia autem huius loci hæc est: Sæpe accidet, ut senex aliquis diues, & astutus à captatore insidijs appetitus, eius spem fallat, ut Coranus Nasicam deludit. Simile exemplum commemorat Cornelius Tacitus lib. 13. Annalium de Pomponio Siluano, repetundarū accusato, & absoluto loquens, *valuitq; pecuniosa orbitate & senectate: quam ultra eorum vitam produxit, quorum ambitu euaserat.*

CORV. DELVD. HIANTEM] captatorē inhiantem, & insidiantem hereditati deludet, ac frustrabitur.

DABIT RISVS] præbebit risus, præbebit argumentum ridendi.

NVM FVRIS, AN] Vlysses non satis intelligens, quid sibi velit Tiresias, quærit, utrū furat, ut solent vates: an prudens, & sciens eum ludificet. Plato in Timæo scribit, neminem mentis compotem vaticinium diuinum ac verum attingere: sed aut in somnis prudentiæ facultate impedita, aut morbo affectum, aut diuino aliquo flatu concitatum. Verba Platonis sunt hæc, *ἔδειξεν γὰρ ἔννεος ἐφ' ἂν πέται μαντικῆς οὐθὲν, καὶ ἀληθῆς, ἀλλ' ἢ καὶ ὑπὸν τιλῶν ἢ φρονήσεως περὶ θεῶν δύναμι, ἢ διὰ ἰόσον, ἢ πν' ὀρθοσισμὸν, ὡς ἀλλὰ ἔχει.*

QUICQUID DICAM, AVT] videtur diuinatores, & vaticina irridere, atque ad eō ipsū Apollinem: si intelligamus, hoc eum dicere, diuinos, & vates ambigua loqui, & quæ in hanc, vel in illam partem trahi possint. Alij non putant esse iocum, sed seriō dici à Tiresia, quicquid diciturus sit, id aut fore, aut non fore: fore, si fore dixerit: non fore, si negarit fore. qui fortasse falluntur. Nam Horatius vbiq; sui similis est: id est, comis, facetus, & vrbanus. Verum tamen vtatur suo quisque iudicio.

DIVINARE ETENIM] ridiculum erat, quod iam iam dixerat, iuxta priorem explicationem. magis ridicula est ratio: quasi verō magnæ diuinationis sit, id dicere, quod sit vel futurum, vel non futurum. nonnulli tamen, ut iam dixi, superiorem versum sic explicant, *quicquid dicam*, id est, quicquid dicam futurum, id eueniet: quicquid non futurum, non eueniet: ut nullus insit in his verbis iocus, nullaque irrisio.

SI LICET, EDE] sic habent omnes libri vulg. cum quibus consentiunt plerique manuscr. pauci quidam discrepantes habent, *sic licet, edam.*

quam scripturam si quis fortè probabit, ea sic mihi videtur explicanda. sed tamen (inquit Vlysses) quid sibi velit ista fabula, subintellige, *ede*. cui respondens Tiresias, *edam*, inquit. Tale est illud apud Ciceronem de P. Victorij sententia lib. 4. epist. ad famil. epistola 11. *postea se à Marcello ad me missum esse, qui hæc nuntiaret, et rogaret, uti medicos. Coegi, & è vestigio, &c.* sic enim legendum putat virille doctif. ex auctoritate codicis antiquissimi: non, ut vulgò, *uti cogere medicos*. Nam verbum *cogere* dicit ille natum esse ex annotatione, atq; subintelligendum.

TEMP. QVO IUVENIS PARTHIS] Augustum significat, quo imperium obtinente Parthi signa, quæ Crassus, & Antonius amiserant, vltro Romam remiserunt. epist. ad August. lib. 2. *Et formidatam Parthis, te principe, Romam.* his verbis autem tempus notat.

FORTI NVB. PROC. COR.] Nasicæ focet captabat Coranigeni testamentum: Coranus gener à Nasicæ focero captabatur, dolisque petebatur. Iam verò propterea quòd Vlysses multis sæculis atatem Augusti antecessit: cum Vlyse autem Tiresias apud inferos verba facit, iccirco inducitur Tiresias hæc narrans non tanquam præsentia (cū tempora repugnent) sed tanquam multis post annis euentura.

MET. REDD. SOLD.] id est, non libentē reddentis, à reddēdo abhorrentis. *metuentis* enim idem valet, quod *φυλατμένω*, id est, cauentis, fugietis, ut sæpe iam admonuimus. significat, hunc Nasicam, fuisse fraudatorem, & infitiatorem lentū, neq; bona fide, neq; ad diem es alienum dissolue re consueuisse. *solidum* accipio solidum as alienū, siue dotem deberet, siue quid aliud. sic loquitur M. Tull. pro C. Rabirio Post. *ita bona veniant, ut solidum suum cuiq; soluat.*

GENER] Coranus: cui Nasicæ filia nuptura est. **SOCERO]** Nasicæ, Corani captatori, & infidiatori bonorum.

MVLTVM NEGATAS] quas multum & sæpe negauerit se inspicere velle.

PRÆTER FLORARE] id est, præter ploratum, & fletum, propterea quòd spe sua deciderit. *οἰμωζεν* iubent eum Græci, cui malum & damnum precantur. annot. sup. sat. vlt. lib. 1. *Demetri, τεῖς Τίγελι Διςκίπυλων ἰντερ ἰνβεο πλοῦρε καθεδρας.* vide & quæ annotauimus ad illum locum, *O multa fleturum caput.* ad Od. 5. epod.

ILLVD AD HÆC IVBEO,] Alia ditescendi ratio, quam Vlyssi præscribit Tiresias, quæ tamen ad idem genus refertur.

MVLIER SI FORTE] mulier vel vxor, vel concubina.

TEMPERET] regat. Nam hoc proximo modo locutus est Od. 24. lib. 3. *Nec dotata regit virū Vxor.* altero Od. 3. eius lib. *qui mare temperat.*

LAVDES LAVD. VT ABS.] laudes mulierem, aut libertum, absentem scilicet: (immò præsentem. magis enim hoc assentatori & captatori conuenit) ut vel ab hoc, vel ab illa lauderis absens. Non temere autem hoc dictum. nam nemo absentem laudat, qui non amet. quocirca

A si te absentem laudet mulier, aut libertus, dubitare non debes, quin ab eis ameris. Iam hamus ad capiendum amicū efficacissimus est, laus, quamuis eam assentatores valde suspectā reddiderint, vt oleum, vnguentarij. Quemadmodum enim hi oleum: sic illi laudem, ad decipiendum alterū corumpunt. Quare vt vino, sic laude modicè vtendum est: ne & hic veritatis, & illic temperantię fineis transeamus. Minimè igitur præsentem laudare debes is, qui & verus amicus esse, & verum amicum parare studet, sed absentem potius. Neq; verò existimanda est laus absentis minus valere ad eius, qui laudetur, amicitiam conciliandam, quàm præsentis. Immò verò contrā se res habet. Quemadmodum enim acrius feriunt, qui è longinquo loco iaculantur, quàm qui è nimis propinquo: sic magis hominum amorem beneuolentiamque commouet atque excitat, qui absenteis, quàm qui præsentis laudat.

ADIVVAT] συμβάλλεται, συνεργεί, confert, cōducit.

B SED VINC. LONGE PR. IP. EXP.] sed longè præstat, senem ipsum capere. tralatio ab expugnatione oppidorum. sic fat. 9. lib. 1. *velis tantummodo: quæ tua virtus, Expugnabis.* Eodem ferè simili vsus est Themistius iunior oratione tertia his verbis, *προσακτιόν δὲ ἐκ αὐτῶν μόνω τῶν θηρευομένων τὰς μηχανὰς, ἀλλὰ καὶ κείνοις, οἱ προσελόντες ὅτι καταπονήμην ἔργον ποιήσουσι:* id est, admouendæ autem sunt machinæ non ei soli, qui captatur, seu oppugnatur, sed etiā illis, qui antè capti rem nobis faciliè ad ingrediendum reddent. qui locus ad hæc Horatiana maximè accommodari potest, vt intelligamus, maximè esse optandum, senem ipsum expugnare: secundo loco, eos, qui faciliem aditum ad eum capiendum præbeant.

VECORS] excors, stultus: quasi mali cordis, inquit Festus.

CAVE TE ROGET] posteriorem syllabam verbi *caue* corripuit, vt & epist. 13. lib. 1. *Vade, vale, caue ne tiubes, &c.* non celabo lectorem tamen, me in quibusd. libris manuscriptis reperisse scriptum *caueas roget.*

C VLTRO] noli expectare dum rogeris, sed vltro, id est, non rogatus, *ἀντιπαύητος*, vxorem ei tuam trade, vt potiori.

PERDVCI P. T.] poteritne perPELLI ad hoc flagitium Penelope, tam frugi, & tam pudica? persuaderitne ei poterit, vt adulteretur, mulieri tam temperanti, & pudicæ? à verbo perducendi, perductores sunt appellati, qui mulieres nobiles vel promissis inductas, vel vi, & minis coactas ad potentiores viros perducunt. Cic. 1. lib. accus. *lenoni, aleatorum, perductorū nulla mentio fiat,* quamquā docti quidā *productores* illo loco legendum censent, vt Latinum Græco respondeat, *προαγογείς.*

TAM FRVGI, TAMQVE PVD.] pudicitiam Penelopæ omnes ferè scriptores prædicant, Homerum secuti: qui eam passim hac pudicitia laude afficit, pudicissimamque, describit, vsque ad eò, vt neque ex eius oratione, neque ex factis vel tenuissima impudicitia suspicio in eam iure constitui, aut commoueri possit. Occurrit mihi locus ille ὁ δ. σ. in quo Eurynomam anum hor-

tantem, vt loto corpore, facieque vnguento, seu oleo perfusa in conspectum filij prodeat, & cum eo loquatur, malè accipit verbis: aitque formam suam, posteaquàm Vlysses ad bellum Troianum profectus sit, defloruisse, atque exaruisse: itaque sibi talem munditiam esse negligendam: quæ verba locuta, ancillas euocari iubet, vt sibi præstò sint: nam se solam in cætum virorum prodire nollet. sic Hom. *Τὸν δ' αὖτε προσέειπε ἀείφρων Πηνελόπεια· Εὐρύνομμ, μὴ ταῦτα παρὰ δακρυόμην περ, Χρῶτ' ἄπονησιδάσαι, καὶ ὅτι γέειδάαι ἐλάφω.* & eodem libro Eurymachovni è procis formam ipsius laudanti, atq; affirmanti, si ab omnibus Argiuis, & Græcis spectata esset, multo plureis in eius ædibus procos epulatos: respondet, formam suam defluxisse post initium belli Troiani. quòd si Vlysses domi sit, maiorem suam gloriam futuram ex viri præsentia, quàm ex forma. Sed Pausanias Arcad. narrat sua ætate poësin quandam *Θεοφρονίδει* inscriptam existisse, in qua scriptum esset, Penelopam Vlyssi ex Troia reuerso filium peperisse nomine Ptoliporthum. addit & illud, Mantinenseis vulgò dicere, Penelopam ab Vlysse domo eiectam, & sibi suas res habere iussam, quòd viros à se quæritos, & arcessitos domum intromisisset: atq; illam qui dem primò Lacedæmonem se contulisset: deinde relicta Lacedæmone Mantineam profectam esse, ibiq; diem suum obiisse.

QVAM NEQ. PR. &c.] quam proci corrumperere, & labefactare non potuerunt: quam ad adulterium impellere nequiverunt.

RECTO DEPELL. CVRSV] ex hoc loco illum puto esse emendandum, qui est fat. 3. eiusd. lib. *Palanteis error certo de tramite pellit: & legendum, recto de tramite.*

VEN. EN. MAGNUM DON. P.] Respondet Tiresias. atq; hæc sunt subintelligenda aut similia quædam, *Quid mirum, procos non potuisse vxorem tuam ad stuprū perducere? Venit enim, &c.* id est, venerunt enim ad eam iuvenes illiberales, & parci ac restricti in magnum donando. proci Penelopæ non admodum effusè, nec largè donabant: parce & illiberaliter donabant: fortasse quia donandi facultatem non habebant, non quòd donare nollent. De largitione procorum vnus mihi duntaxat locus succurrit, qui est ὁ δ. σ. eo loco mittit quisque suum ad Penelopam munusculum per puerum: Antinous vestem muliebrem elegantissimam duodecim fibulis aureis nexam: Eurymachus monile aureum, electro intertextum, affabrè factum, ac perpolitum: Eurymachos duo aurium ornamenta pulcherrima, summoque artificio elaborata: Pisander torquem: alij aliud. Verba Homeri sunt hæc, *Δῶρα δ' ἀρσίστα μιναι προσέειπεν κήρυκα ἕκαστος· Ἀντιόω μὲν ἔνευκε μέγαν κάλλιπα πέπλον Ποικίλον, οὐδ' ἀρσίστα περόναι δυοκαίδεκα, πασαι χρύσειαι, κληίσιν ἐν γνάμποις ἀσπερύλαι· Ὀρμον δ' Εὐρυμάχω πολυδάδαλον αὐτῆν ἔνευκε χρύσειον ἠλέκτροισιν ἐργυμένον, ἠέλιον ὤς. Ἐργματα δ' Εὐρυδάμαντι δύο θεοειπόντες ἔνευκεν Τελέγλιω, μορόεντα. Κάειος δ' ἐπιλάμπροτο πολλή, &c.* Sed non celabo lectorem, Simeonem Bosium Lemouicem, virum doctum, quem iam antea sæpe cōmemoravi, Aurati olim contubernalem conui-

A conuictorem & discipulum, existimare hinc esse legendum, *Venit enim magno, donandi parca iuuentus*: ut sit hac sententia. Penelope magno venalis est, id est, non nisi magno pretio emi, seu non nisi magna mercede conduci potest: at iuuentus, parca est donandi: id est, at proci Penelopæ, sunt illiberales & restricti in donando: non donant liberaliter.

NEC TANTVM VEN. QVANT. STVD.] multis locis commemorantur ab Homero procorum prandia, cenæ, compotationes, epulæ: exempli causa, *ὁ δὲ ἑ. sic queritur de procorum conuiuijs Telemachus in contione, Οἱ δ' εἰς ἡμέτερον πωλεῖται ἡμᾶτα πάντα βῆς ἱερέοντες, καὶ οἴσ, καὶ πίονας αἰγᾶς* *Εἰλαπνίδασι, πίνουσι τε οἴνοπα οἶνον Μαχιδόνων.* id est, hi autem domi nostræ assidue versantes, boues immolantes, & oueis, & pingueis capras epulantur, & vinum rubrum bibunt, &c. *ὁ δὲ v. Pallas Vlyssi eandem procorum in ædibus alienis intemperantiam, insolentiam, ac luxuriam narrat ipsi Vlyssi,*

B *Ἀδρόων μυστήρων, οἱ τοὶ βίοντες κατέδρασι.*

SIC TIBI PENEL. FRVGI EST] id est, quia proci pauca munera largiuntur, & quia studiosiores sunt poculorum, & obsoniorum, quàm rerum Venerarum, iccirco tibi Penelope casta & pudica est, alioqui ceterarum mulierum similis futura.

QVÆ, SI SEMEL VNO] si semel munera ab vno sene acceperit, lucro tecum communicato: si semel experta sit, quantus in sit fructus in consuetudine senis diuitis: numquam poterit ab hoc quæstu demoueri. *de sene gustarit* autem videtur à Græco imitatum, *τὸ γέροντος γύσσηται.* Significat, mulieres ferè omnes, quantūvis castæ, ac pudicæ habeantur, muneribus capi, & labefactari solere.

VT CANIS, A CORIO NVMQ.] prouerbium est, quod in eos conuenit, qui posteaquam rem aliquam iucundā, & optabilem gustarunt, ab ea ægrè auelli, aut deterri possunt. sic autē efferunt Græci, *χαλεπὸν μαθεῖται κύνων σκνῆσαι γύσσηται.* i. periculosa res est canis, quæ coriū rodere didicerit. Theo-

C critus paullo aliter *ὁ δὲ i. Χαλεπὸν χρεῖον κύνων γύσσηται.* i. periculosum est, canem de intestinis gustauisse.

EX TESTAMENTO] iussu, aut voluntate ipsius, testatrix ipsa sic se voluerat efferri.

ELATA] elata è domo ad rogam. Terent. Andr. *Efferitur, imus.* Plautus A sinar. *Vinam sic efferamur.* Idem Mostell. *vidi efferri mortuum.* M. Tull. epist. ad Att. lib. 15. epist. 1. *Cn. Lucullus familiaris noster matrem effererat.* Etiam Græci *ἐκφέραται* dicunt, ex quo *ἐκφρασί.*

SCILIC. EL. &c.] si fortè anus illa mortua ex humeris heredis elabi posset.

CREDO QVOD NIMIVM INSTIT.] credo (inquit Tiresias) iccirco anum illam voluisse se ita efferri ab herede, quia is fuerat supra modum in ipsam officiosus: quia odiosè, & molestè viam coluerat: nimio officio eā profecutus fuerat. Monet igitur hoc exemplo Vlysem Tiresias, ut in officio senibus, aut vetulis præstando, operaq; danda, modum seruet, videatq; ne sedulitate peccet, neue, dum officio, & studio, senis, aut anus diuitis gratiam aucupatur, offendat, atq; abalienet. cre-

dibile est autem, verbis testamenti hoc fuisse expressum, ne captator ille ab anu institutus heres, & iustus corpus eius oleo perfusum nudis humeris ad rogam ferre, heres esset, si corpus excideret: aut sub ea condicione institutum esse, si testatrix corpus oleo multo perfusum nudis humeris portaret.

NE DESIS OPERÆ, NEVE] cauetone officio tuo desis, neue supra modum sis officiosus, id est, ne superes modum in opera tua præstanda, atque obrudenda. Nam (ut ait alibi) *sedulitas stultitiam quem diligit, vrget.*

DIFFICIL. ET MOROS.] difficilem, *χαλεπὸν, δυσπρόσιτον, morosum* *δυσπρόσιτον,* supra Oda 9. lib. 1. senectutem morosam appellat. morosi enim ferè sunt, senes: & item difficiles. epist. ad Pison. *Difficilis, querulus, laudator temporis acti.*

OFF. GARRVLVS. VLTRO NON] si illam distinctionem, & lectionem probamus, *garrulus vltro,* hæc sententia est: qui vltro garrit, id est, qui non prouocatus, aut interrogatus loquitur, idq; supra modum, offendet. sin, ut hinc scriptum est: *vltrò pertinebit ad ea, quæ sequuntur, Non etiam fileas.* Sed quid erit, *Non etiam vltro fileas?* arbitror, eum *vltrò silere* dicendum, qui appellatus, aut interrogatus, aut alioqui ad loquendum prouocatus, tacet. ab eo enim silentium oritur: & ipse sine causa tacet: immo cum causam nactus sit loquendi à diuite oblatam, tacet. Itaq; vltro silet. Vetat igitur Tiresias Vlysem captatorem vltro silere, id est, causam & originem silentij esse. Et verò mediocritatem seruare iubet. Nam primùm monet, ut garrulitatem vitet: deinde deterret à nimia taciturnitate, qualis est eius, qui ad sermonem prouocatus tacet. In cod. Iann. & Tornesij scriptum reperit *vltrà.* quam scripturam si quis probabit, interpretabimur vltro quàm satis est, vltro modum. Nam inest etiam hæc in loco difficultas, quòd in alijs cod. interpunctionis nota post nomen *garrulus:* in alijs post vocem *vltrò,* siue *vltrà,* locatur. iudicet igitur lector.

DAVVS SIS COMICVS] talis esto, qualis inducitur Dauus in comædijs, nempe seruiliter, & timidè cum domino loquens, eiq; non nisi ad rogata respondens, neque eum interrogare audens. talis etiam ab ipso Horatio inducitur sat. 7. inf. *Iam dudum ausculto: et cupiens tibi dicere seruus Panca, reformido.*

CAPITE OBSTIPO] incuruato, inflexo inclinato: qui gestus est hominis animum demittentis, & ad palpandum parati. M. Tull. in Arato, *Obstipum caput, & tereti ceruice reflexum, Obstipum in caudam maioris figere dicas.* Lucre. lib. 4. *Deniq; ut in fabrica, si praua est regula prima: Norma q; fallax rectis regionibus exit: Et libella aliqua sex partibus claudicat hilum: Omnia mendosè fieri, atq; obstipa necessum est, Prana, cubantia, prona, supina, atq; absona tecta.* quem Lucretij locum testè producens Festus, legit *obstipa,* in voce *obstipum,* sed puto, Festum eo loco esse mendosum, & legendum, *obstipum,* & *obstipa.* nam aliud est *obstipum,* aliud *obstipum.* Sueton. de Tiberio, *Incedebat cernice rigida & obstipa, adducto ferè vultu.*

OBSEQUIA

A OBSEQVIO GRASSARE] *grassari*, vt No-
nius Marcellus docet ex Nænio & Afranio, idem
ferè valet, quod ambulare, & iter facere. Festus
autem ait antiquos *grassari* posuisse pro *adulari*: *præ-*
terea grassari latrones dici vias obsidenteis. gradi si-
quidem ambulare est. vnde tractum grassari, vide-
licet ab impetu gradiendi. quod item ex Sallustio
probari potest, pro cæmio belli Iugurth. *Sed dux,*
atq; imperator vite mortalium, animus est: qui ubi
ad gloriam virtutis via grassatur, abundè pollens, po-
tensq; & clarus est, neq; fortuna eget. & ita Liuius
lib. 10. *consilio grassandum. si nihil vires iuuarent, ra-*
tus. Idem lib. 45. *Etiã apud vos fuisse audiui, qui*
assentando multitudini grassarentur. Itaq; hæc ver-
ba obsequio grassare, hanc sententiã videntur con-
tinere, Obsequio, opera, officio aditum tibi ad di-
uitem patefacito: nulla alia ratione, aut via diui-
tem capta, quàm obsequendo: insidiare diuiti ob-
sequio. nam grassari valet interdum insidiosè, &
dolosè ambulare. vnde grassatores sunt nomina-
ti, qui vias obsident, vt repente viatores inermes,
neque satis instructos, ac paratos adoriantur, vt
paullo antè ex Festo ostendimus.

B SI INCREBRUIT AVRA] hæretetiam
nunc in nonnullis libris impressis hæc mendosa
scriptura *increbuit*: vsque adedè difficile est inuete-
rata vitia extirpare. Nos autem multis verbis do-
cuimus ἐν παρόδῳ in annotationib. ad lib. Aristot.
de moribus, ad Nicomach. hoc verbum sic esse
scribendum, non, vt vulgè, *increbuit*. libri autem
calamo exarati alij habent *increbuit*, vt & nos cu-
rauimus excudendū: alij *increpuit*, quæ scriptura
corrupta est. *Si increbuit aura*, id est, si ventus fa-
ctus est acrior, ac vehementior. sic loquitur & M.
Tull. lib. 7. epist. ad Trebat. *ventus increbescit. cu-*
ra vt valeas. & Virg. lib. 3. *Æn. Crebrescunt optata*
aura. portusq; patefcit. iam propior.

C CAVTVS] valetudini consulens, sibi cauens
ab iniuria cæli.

C CARVM CAPVT] φίλων κεφαλῶ. Omnia quæ
in homine præcipuam vim habent salutis & vitæ
conseruandæ, aut quæ summam præbent volu-
ptatem atq; vtilitatē, cara dicuntur à poëtis græ-
cis, vt φίλη ψυχή, φίλον κῆρ, φίλος θυμὸς, φίλα γούνατα, φίλη
κεφαλή, φίλα ὄμματα, φίλοι ὀφθαλμοί, φίλη παρῖς, φίλος οἶκος,
vel φίλα οἶκία in numero multitud. φίλη μήτηρ, φίλα
πέννα, &c. id est cara anima, carum cor, carus ani-
mus, cara genua, carum caput, cari oculi, cara pa-
tria, cara domus, seu caræ domus, cara mater, ca-
ri liberi, &c.

E EXTR. TURBA OPPOS. HVM.] ne quis
eum in turba iactet, aut impellat. *oppositis humeris*,
tuis scilicet, *πρὸς ὁμωνύμους σπ.* obiectis hume-
ris, tamquam scuto aduersus pulsum multitudi-
nis & turbæ. Theophrastus ἠθικ. *χαρῶν.* in descri-
bendo assentatore etiam hoc argumentum com-
memorat non admodum dissimile, *καὶ τὸς ἀπαντῶν-
τας ὅππῃ λέγει κελύσαι ἕως αὐτὸς παρέλθῃ:* id est, & propri-
um est assentatoris iubere eos, qui obuiam eunt,
consistere, donec ille præterierit.

F AUREM SVBSTR. LOQ.] si tibi res est
cum loquaci sene, aureis tuas, si fieri potest, com-
prime, vel obtura, vt ne eius loquacitate offenda-

D ris: sed potius, vt eum, quamdiu ei videatur, lo-
quentem perferre, ac perpeti possis. aureis tuas ei
præbe verberandas, atque obtundendas: verum
tamen ne te loquacitate sua obtundat, & exsur-
det, eas substringe, & supprime, vt minus mo-
lestè & sine periculo surditatis eius garrulitatem
ferre possis. Sic mihi videtur hic locus esse expli-
candus, non, vt Acr. & Porphir. *aurem admoue,*
& intende. Iam qui aureis suas obturant, facilius
quemuis clamorem, sonitum, strepitum, frago-
rem excipiunt, ac perferunt, neque vllò pacto
commouentur, quemadmodum Satyrus ille
Clazomenius apud Aristot. *problem. τμη. γ.*
quod esset ad maledicendum promptus ac pro-
pensus, cum sibi in iudicio causa dicenda esset,
ne ad maledicendum aduersario, si eum audi-
ret, impelleretur, ac potius vt de re ipsa diceret,
aureis sibi obturauit. Ita dicimus clausis oculis
periculum adire, id est, sine vllò metu, ac dubita-
tione, propterea quòd, qui clausis oculis, vt An-
dabata illi, seu Antanabata potius, sese periculo
offerunt, aut laborem aliquem suscipiunt, faci-
lius vtroque defunguntur, quàm si periculi, aut
laboris magnitudinem oculis cernant: & ægri,
qui sunt teneriores, pharmaca solent clausis ocu-
lis deuorare. Sic apud Platon. in Gorgia, Socra-
tes probat, vnumquemque, qui aliqua in re pec-
carit, vltro ad iudicem ire, atque ad pœnam à le-
ge constitutam subeundam occurrere, & quo-
dammodo clausis oculis, & fortiter sese vrendum
ac secandum medico præbere oportere. verba
Platonis hæc sunt, *παρέχει μύσαντα καὶ ἀνδρείως ὡσπερ*
πέμνει καὶ κείνῃ ἰατρῶ. vt igitur ad Horatium reuer-
tar, sic hunc locum explico, aurem, videlicet tuã,
substringe loquaci seni, id est, aure tua substricta
& compressa, sine senem istum loquacem, quam-
diu volet, verba fundere: aureis tuas ei præbe to-
tum diem, si ei libebit, longis & odiosis narratio-
nibus tundendas, ac verberandas. Atque ita in
codice quodam manuscr. ad oram ascriptum vi-
di, *substringe aurem*: id est, præbe aurè. Licet etiam
dicere, quod mihi hæc secunda editione venit in
mentem, *aurem substringere*, positum ab Horatio
pro aurem vellere, quod est admonere: vt sit hæc
sententia, aurem substringe loquaci, id est, senem
paullo loquaciorem, & quædam fortasse expro-
mentem, vel euulgantē, quæ taceri præstabat, &
quædam effudentem, atq; effertentem, quorum
enuntiatio ei periculum sit allatura, admone, vt
linguæ temperet: vel sic, multitudine verborum
eos, qui adsunt, offendentem, nullamq; loci, ne-
que temporis, neque personarum rationem ha-
bentem, admone vt modum orationi constituat.
Ita autem substringere, idem atque aurem velle-
re, valere dicemus: quo vsus est Virg. Sileno, *Cum*
canorem reges & prælia, Cynthia aurem vellit, &
admonuit, &c. idè in Copa, *Mors aurem vellens, vi-*
uite, ait, venio. Adr. Turnebus autem vir singulari
doctrina præditus, aliter hunc locum explican-
dum putabat, nempe hoc modo: *aurem substringe*
loquaci: id est, aurem senis loquacis leniter tra-
cta, seu prehende, vel molliter attinge: quod fa-
ciebant qui adulabantur, & qui se amare simula-
bant.

A bant. Ego memini, apud Plautum *prehendere crineis & auriculas*, esse amatoriè, & blandè aliquem delinire, & permulcere: sed *substringere aurem* fortasse non idem valet. Veruntamen iudicet lector eruditus.

IMPORTUNVS AMAT LAVDARI? si in eo est importunus, quòd cupit laudari: si assidue vult laudari, &c. Importunus is est, (vt alibi annotauimus) qui numquam conuiescit, neque alijs conuiescendi potestatem facit. si igitur tali ingenio est, vt suis laudibus supra modum delectetur, tamdiu eius laudes persequere, donec, manibus ad cælum sublatis, dixerit satis esse.

MANIBVS SVBLATIS gestus lætantis, & Dijs immortalibus gratias agentis, vt Dionys. Halicarn. lib. 3. de patre Horatorum tergeminoꝝ, ὁ δὲ πατήρ, ὡς ἔμαθε τῶν διάνοιαν αὐτῶν, περὶ χαρῆς γενόμενος, καὶ τὰς χεῖρας ἀναρῶν εἰς τὸν οὐρανόν, πολλὰς ἔφη χεῖρας εἰδέναι πρὸς θεοῖς, ὅτι πατρὸς ἔδωκεν αὐτῷ γενέσθαι καλὸς, καὶ ἀγαθός. id est, Pater autem vt eorum sententiam cognouit, lætitia elatus, & manibus sublatis in cælum, magnam se dijs habere gratiam dixit, quòd sibi hoc beneficij dedissent, vt filij sui essent pulchri & fortes. est etiam orantis gestus, vt docuimus ad Od. 23. lib. 3. itemq; ad epist. ad Loll. 2. lib. 1. admonebimus.

ET CRESC. TVM. INFLA ingenium hominis inanis, qui supra modum cupit laudari, quicq; assentatione nimis delectatur, expressit. Itaque eiusmodi quidè ingenium cum vtre comparauit: assentatoris autem orationem ad huiusmodi homines inflandos valere declarauit.

CVM TE SERVITIO LONGO, &c.] cum moribundus iam in lecto decubuerit, teq; heredem instituerit ex quadrante,

ET CERTVM VIGILANS & tu certò vigilans, non somnians audieris, &c. solent enim plerumque, qui quippiam magnopere exoptant, id in somnis cernere. Virgil. in Pharm. *Credimus? an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?* & piscator ille pauperculus apud Theocritum εἰδ. κς. somniat procerum quendam, & grandem piscem ad hamum decurrille. quemadmodum (inquit) in somnis canis omnis prædam vaticinatur. sic Theocritus, καθ' ὄρεον δὲ δόκειον ἰχθύας, ἐκ χαλαμίον δὲ πλάνον κατ' ἄστρον εἰδωδάν: Καὶ πρὸ τῶν φραφερῶν ἀρῆξασθ' καὶ γὰρ ἐν ὑπνῷ Πᾶσα κύνων ἀρχὴν μαρτυρεται, ἰχθύα κ' ἤρῃν. id est, sedens piscis excipiebam, seu captabam: ex calamo autem fallacem escam concutiebam. Atque aliquis è piscium pinguium numero escam appetiuit. Namq; in somnis omnis canis prædam vaticinatur: sic & ego piscem. *certum vigilans* igitur valet id, quod dicunt Græci vno verbo, ὑπαρ. cuius contrarium est κατ' ὄναρ. Plato lib. 2. de repub. in extremo, ἔτ' ἄλλως ἐξάπατ' ἃ ὁ θεὸς ἔτε κτ' φαντασίας, ἔτε κτ' λόγους, ἔτε κτ' σημείων πομπάς, ἔτ' ὑπαρ, ἔτ' ὄναρ. id est, neq; alios decipit deus neque per visiones, neq; per sermones, neq; per signorum missiones, neque vigilanteis, neque in somnis.

QUARTÆ SIT PARTIS, &c.] ordo verborum est, cum tu certò vigilans audieris hæc verba: quartæ partis heres sit Vlysses. sic supra locutus est Od. 25. lib. 1. *audis minus & minus iam, Me*

tuo longas pereunte nocteis, Lydia dormis? quidam libri veteres habent, *quarta esto partis, &c.*

ERGO NVNC DAMA SOD.] sic dices voce flebili, & queribunda, itane est? ergo sodalis meus, quicum mihi erat mensa, victusque communis, mihi ereptus est, & interijt? Dama autem, nomen est Scruile.

NVSQVAM EST? id est, perijt? Hellenismus est, οὐδέποτε ὄντι, ἔτι ἔστ.

VNDE M. TAM FORT. TAMQVE] ordo est, *sparge subinde*, id est, deinde subiunge iterans hæc verba, vnde mihi tam fortem, ac fidelem amicum parabo? solemus autem oratione præcisa vt in comminationibus, conuersionibus, oburgationibus, & similibus animi motibus, vt infra lat. 7. *vnde mihi lapidem? vnde sagittas?* Terent. in Eunuch. *Egône illam? qua illum? qua me? qua nõ? sine modo: mori me malim.* Germanus Valens autè hæc verba, *Sparge subinde*, referenda esse putat ad veterum consuetudinem in funeribus procurandis: in quibus præter alia, quæ factitare soliti erant, flores spatgebant. Virg. lib. 6. *Æn. manibus, date lilia, plenis Purpureos spargam flores: animamq; nepotis His saltem accumulem donis.* Idem Daphnide, *Spargite humum folijs, inducite fontibus, [alias frondibus] umbras Pastores: mandat fieri sibi talia Daphnis: Et tumulum facite, &c.*

EST GAVDIA PRODENTEM] est, vt Græci, ὄντι, ἔξῆσθιν, id est, licet animi lætitiæ fronte regere: nihil verat, quo minus quis vultum lætitiæ indicem, dissimulatione & fictis lacrymis celare possit. notus versiculus ille ex mimo Publ. *Heredis fletus sub persona risus est.*

PERM. ARBITRIO] tuo, interdum testatores, quæ post mortem suam fieri volunt, ea permittunt arbitrio vel heredis, vel legatarij: quæ verba eandem vim habent, ac si arbitrio boni viri res esset permissa. secutus sum autem libros omnes veteres, qui habent *Permissum*, non, vt vulgati, *Commisum*: & recte, committere enim fidei dicimus potius, permittere potestati, & arbitrio. Hor. Od. 9. lib. 1. *Permitte diuis cetera: qui simul, &c.* Idem lib. 1. epist. 18. *Arcanum neq; tu scrutaberis vilius vmquam, Comissumq; teges.* idem sat. 4. *Commissa tacere Qui nequit.*

SINE SORDIBVS] magnificè, splendide, non sordide.

MALE TVSSIET] tussi graui, & periculosa laborabit, quam βηχὴ nominant Græci. *male* hoc loco valet, grauter, valdè.

HVIC TV DIC EX P. T. &c.] id est, huic coheredi dic, si fundum, aut domum, quæ tibi ex testamento obuenerit, habere cupiat: te ei libentissimè venditurum, & quanti velit, additurum, atque aded, si videatur, donaturum. *nummo*, id est, pretio vilissimo. Atque ita ferè omnes hunc locum explicant: quam explicationem adiuuans Porphirio, scribit, si quidem eius verba sunt, legem fuisse, quæ vetaret, quicquam testamento acceptum alteri donare. Itaque qui donare volebant, & tamen contra legem committere volebant, aut non audebant, venditione simulabant: & quod erat, verbi gratia, centum millibus sestertium

A tiūm mummūm æstimabile, nummo, addicebāt. Sed Germanus Valens, hæc putat esse nugatoria, & nummo coniungendum esse cum participio gaudentem, hoc modo, Dic te gaudentem nummo: id est, malentem nummum, quā fundum, addicere ei fundum pecunia. quam explicationem ego magis probo.

PROSERPINA] Proserpina mortis, & vitæ arbitra est, vt supra diximus ad Od. 28. lib. 1. imperiumque in primis habet in mortuos, quod & Homerus ostendit ὁδυσσ. λ. Η π μνη εἰδωλον τοδ' ἀθανη Περσεφόνεια ὄψω, ὅφρ' ἐπ' μάλλον ὁδύρομενος σενάξω, id est, aut quid ad me hoc simulacrum impulsū mihi sit Proserpina? an vt magis ac magis lamentans gemam? Tibull. lib. 3. At mihi Persephone nigram denuntiat horam. Immerito iuueni parce nocere Dea. Virgil. Æneid. 4. Nondum illi flauum Proserpina vertice crinem Abstulerat, Stygiōq; caput damnauerat Orco.

SATYRA 6.

B HOC erat in votis: modus agri non ita magnus,

Hortus ubi, & tecto vicinus iugis aquæ fons,

Et paullum silvæ super his foret. auctius, atque

Dij melius fecere. bene est. nihil amplius oro,

Maia nate, nisi vt propria hæc mihi muneræ faxis:

Si neq; maiorem feci ratione mala rem:

Nec sum facturus vitio, culpæue minorem:

C Si veneror stultus nihil horum: ô si angulus ille

Proximus accedat: qui nunc denormat agellum:

O si ornæ argentæ fors quæ mihi monstret: vt illi,

Thesauro inuento qui mercenarius agrū

Illū ipsum mercatus arauit, diues amico Hercule: si, quod adest, gratum iuuat:

hac prece te oro

Pingue pecus domino facias, & cetera, præter

Ingenium: vt quæ soles, custos mihi maximus adsis.

Ergo ubi me in monteis, & in arcem ex urbe remouii:

Quid prius illustrem satyris, Musaq; pedestri?

Nec mala me ambitio perdit, nec plumbeus Auster,

Auctumnusq; grauis, Libitinæ quæstus acerba.

Matutine pater, seu lane libentius audis, Vnde homines operum primos, vitæque labores

Instituunt (sic dijs placitum) tu carminis esto

Principiū. Romæ sponsorē me rapis: eia, Ne prior officio quisquam respondeat,

urges:

Siue Aquilo radit terras: seu bruma nivalem

Interiore diē gyro trahit: ire necesse est. Post modò, quod mi obsit, clarè, certumq;

locuto, Luctandum in turba, faciendæ iniuriæ tardis.

Quid vis insane? & quas res agis? improbus urget

Iratis precibus. tu pulses omne, quod obstat,

Ad Mæcenatē memori si mente recurras.

Hoc iuuat: & melli est: non mentiar. at simul atras

Ventū est Esquiliæ: aliena negotia centū Per caput, & circa saliunt latus. ante secundam

Roscius orabat sibi adesses ad puteal cras.

De re communi scribæ magna, atq; noua te

Orabant hodie meminisses Quincte reuertē.

Imprimat his, cura, Mæcenatē signatæ bellis.

Dixeris, experiar? si vis, potes, addit: & (instat

Septimus